

за втратами врожаю з одиниці площі; оптимізацію тривалості збирання пшениці з урахуванням можливих втрат та напрямків використання зерна.

Розвиток товарно-ринкових відносин в Україні загострив проблеми землеробства як в агротехнічних, так і економічних складових технології вирощування озимої пшениці. З урахуванням економічних важелів (різке зростання цін на паливно-мастильні матеріали, насіння, добрива, запасні частини, орендна плата за землю тощо), а також відсутності державного регулювання цін на зерно і відсутності навіть мінімальних дотацій на вирощування пшениці озимої, унеможлиблюється проведення достовірних планових розрахунків показників при-

бутковості бізнесу (чистий дохід, рівень рентабельності тощо). Наприклад, ціна на мінеральні туки за останні 5 років зростає втричі і більше, а середній приріст урожаю лишається тим самим. Це кардинально змінює погляди на систему удобрення культур. Виникла агроекономічна потреба збільшувати ефективність мінеральних добрив з метою окупності витрат на їх використання. Такими слід вважати водорозчинні органіко-мінеральні та спеціальні добрива на хелатній основі. Коефіцієнт використання рослинами елементів із таких туків становить до 95%. Зазначимо, що не менше 60% норми мінеральних туків під пшеницю озиму необхідно внести під основний обробіток ґрунту.

5.8. Динамічні особливості агротехнологічного розвитку рослинництва у Придніпровському регіоні

О.І. Циліурік, О.О. Іжболдін, О.В. Бондаренко,
А.С. Готвянська, Н.Л. Ноздріна

Рослинництво України має всі необхідні, історично сформовані передумови для ефективного функціонування та розвитку. Ця галузь може відігравати винятково важливу роль завдяки специфічним властивостям, які віддзеркалюються у високій її конкурентоспроможності. Виробництво продукції рослинництва є важливим як для задоволення потреб населення у продуктах харчування, так і для виготовлення кормів у галузі тваринництва. Галузь має також значний експортний потенціал.

Ґрунтово-кліматичні умови України досить сприятливі для вирощування різноманітних сільськогосподарських культур, серед яких три основні групи рослин – зернові й зернобобові, технічні та кормові. Їх вирощу-

ють в усіх зонах, проте співвідношення площ під посівами культур неоднакове.

За роки незалежності відбулося суттєве скорочення посівних площ під кормовими культурами, що пояснюється значним скороченням поголів'я великої рогатої худоби і переходом на систему годівлі, яка базується на використанні концентрованих кормів, і цукровими буряками, зменшення виробництва яких зумовлено несприятливою ринковою кон'юнктурою і високим рівнем затрат на їх вирощування (у 6,6 та 5,1 раза відповідно). Натомість спостерігається значне розширення посівних площ під такими культурами, як соняшник (у 3,6 раза), соя (у 21,4 раза) та ріпак (у 8,8 раза), що викликано високим попитом на продукцію згаданих культур на світовому ринку.

Якщо проаналізувати тенденції світового ринку рослинницької сільськогосподарської продукції та їх вплив на перспективи подальшого розвитку галузі рослинництва в Україні, то можна зазначити таке:

1. Очікується, що обсяг торгівлі зерновими культурами в наступному сезоні може навіть дещо знизитися. Згідно з наведеними прогнозами, світовий обсяг торгівлі зерновими культурами скоротиться на 2,2% і досягне 386 млн т.

2. Перспективним у подальшому є зростання посівних площ ріпаку озимого. Це пояснюється тим, що у 2019–2020 маркетинговому році світове споживання насіння ріпаку перевищило 71 млн т, що порівняно з попереднім періодом більше на 0,4% та перевищує обсяги виробництва на 2,2 млн т. Як наслідок, запаси насіння культури зменшилися. Зростаючий попит на насіння ріпаку вплинув на підвищення активності світової торгівлі даною продукцією, що в перспективі може позначитися на зростанні цін та обсягів виробництва даної культури і в Україні. Стабільною є кон'юнктура світового ринку на продукцію сої та соняшнику.

За попередніми даними, за рахунок сприятливих погодних-кліматичних умов очікується зростання валових зборів цукрового буряку, що в результаті, сприятиме досягненню високих показників його урожайності. Подальше зростання посівних площ під даною культурою може бути обмеженим у результаті запровадженої рядом переробних підприємств (цукрових заводів) практики приймання сировини «на лінію» (підприємства приймають сировину в обмеженій кількості в порядку черги) і тільки від господарств, які мають щонайменше десятки гектарів під цією культурою.

У такому випадку чимало сільськогосподарських товаровиробників (особливо дрібних) матимуть проблеми зі здачею сировини на переробку, оскільки її вивезення здійснюється дрібними партіями і через посередника; продукція простоє в кагатах безпосередньо на полі, і її успішна доставка й переробка залежатиме від подальших погодних чинників. Ускладнення з поставкою сировини в подальшому може спричинити ще більше скорочення посівів цукрового буряку.

Корективи щодо величини посівних площ під пізніми зерновими та олійними культурами можуть внести і погодні фактори. Зокрема на території ряду областей Західної України зазвичай спостерігається значний рівень опадів протягом вересня – жовтня, що в багатьох сільськогосподарських підприємствах стає на перешкоді збиранню урожаю сої та соняшнику. Хоча, враховуючи сприятливу цінову ситуацію на світовому ринку, можна прогнозувати, що площі посівів цих культур залишаться в тих самих межах. Зміни можуть відбутися щодо використання більш ранніх сортів та гібридів культур.

За іншими сільськогосподарськими культурами впливу подібних чинників на розміри посівів не передбачається.

Визначальним фактором підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва, на нашу думку, є інтенсифікація всіх виробничих процесів, спрямованих насамперед на підвищення врожайності сільськогосподарських культур шляхом використання високопродуктивних сортів та гібридів, удосконалення культури ведення землеробства із застосуванням інноваційних технологій, науково обґрунтованих систем удобрення та системи сівозмін, високоякісного і своєчасного виконання технологічних операцій.